

Sam Armstrong: 'Je relatie met grote werken is een constante zoektocht'

Bij zijn debuut in de Wigmore Hall Londen in september 2011 gold de Engelse pianist Sam Armstrong (35) meteen als een ontdekking. Piano International noemde hem een 'major new talent' en James Palmer schreef in Musical Opinion: 'Ik hoorde niet eerder zo'n overtuigende vertolking van Bergs *Pianosonate opus 1*, en de verhaalkracht die hij in Debussy's *Études 1er livre* en *L'Isle joyeuse* ontplooidde was glorieus subtiel. Brahms' *Derde sonate* was doordrenkt met drama en prachtig gecontroleerd.' Lucien Knoedler in gesprek met een veelbelovende jonge pianist uit Engeland.

—
tekst: Lucien Knoedler
Foto's: Balazs Borocz/
Pilvax Studio
—

Debuut in het Concertgebouw

Sam Armstrong studeerde bij Helen Krizos aan de Royal Northern College of Music in Manchester en vertrok in 2006 naar New York, waar hij vier jaar in de leer was bij Richard Goode – een van de meest eminente pianomeesters, 75 jaar inmiddels, maar in Europa niet zo bekend.

Onlangs was Sam Armstrong weer even in Nederland. In de Zondagmatinee in de Paulus van Muziekkamer Oegstgeest gaf hij op 8 april een recital – het derde van een reeks van vijf concerten rondom de honderdste sterfdag van Debussy, 25 maart. Hij speelde Busoni's transcriptie van Bachs *Ich ruf zu Dir, Herr Jesu Christ* (BWV 639), de *Sonate nr. 12 opus 26* van Beethoven, bijgenaamd *Trauermarsch*, en Debussy's *Préludes 1er livre*.

Gevraagd naar zijn debuut eertijds in de Kleine zaal van het Concertgebouw springt het hart van deze anders introverte Engelsman open: 'Dat was in het najaar 2007 in de New Masters on Tour van Holland Music Sessions. Ik speelde er Egon Petri's transcriptie van *Schafe können sicher weiden* uit Bachs Cantate BWV 208 en Brahms' *Sonate opus 5*. De Kleine zaal van het Concertgebouw is van alle zalen ter wereld mijn favoriete zaal, meer nog dan de Wigmore Hall. Een juiste omvang, de vleugel was nagenoeg perfect, de akoestiek was zelfs in een gevulde zaal ideaal en het publiek was warm en enthousiast. Studeerde ik destijds al in New York bij Richard Goode, toch was Helen Krizos, bij wie ik eerder studeerde, overgekomen om naar mij te luisteren. Het was op zondagmiddag 4 november. 's Avonds speelde in de Grote zaal Aldo Ciccolini, een concert om nooit te vergeten. Het was een dag waarin echt alles klopte.'

Ear tunes

Hoe oud was u toen u zich tot de piano aangetrokken voelde? 'Volgens mijn ouders was ik 4 of 5 jaar toen ik op de piano zomaar ear tunes van de televisie naspeelde uit *The Phantom of the Opera*. Ik zeurde ze aan hun kop om pianoles. Mijn ouders hebben geen achtergrond in muziek, eenmaal zes jaar oud kwam het er toch van. Om diverse redenen had ik van meerdere leraren les, maar serieus werd het pas toen ik op mijn twaalfde in Manchester bij Helen Krizos terecht kwam. 'Zij is van grote invloed op mijn ontwikkeling geweest en was de mentor van mijn leven. Tien jaar heb ik bij haar gestudeerd. Haar lessen waren heel intens. Haar warme persoonlijkheid en de wonderbaarlijke helderheid waarmee zij haar aanwijzingen uiteenzette, staan me nog altijd bij. Destijds hing er een wolk van verwarring over mijn pianospel. Ik wist dat er het nodige aan schortte, dat het me veel zwaarder viel dan nodig. Van meet af aan stond zij erop dat ik me tot de piano verhiel zonder enige spanning van buitenaf. Ze stond niet toe dat ik een lelijke toon produceerde en verlangde dat ik me geheel en al met de muziek bezighield.'

'Ze reageerde op praktische problemen met hanteerbare oplossingen en was heel duidelijk wanneer ik vooruitgang had geboekt of niet. Ze was ook goed in doelen op korte termijn stellen, zette me er tegelijk toe aan stukken snel te leren en deze binnen een maand uit te voeren, ze keurde mijn repertoire zorgvuldig en wijs. Toen ik bij haar kwam studeren wilde ik niets liever meteen de pianoconcerten van Rachmaninoff spelen, ik was zeventien toen ze mij toestond diens *Tweede* te spelen. En ik herinner vooral de momenten van doorbraak die ik bij haar beleefde, zoals in Liszts *Petrarcha sonetten* en in de *Nocturnes* van Chopin.'

'Nu en dan had ik les van andere leraren, onder wie John O'Connor en Emanuel Krasovsky. Keerde ik bij Helen Krizos terug, dan was ik weer helemaal onder de indruk van haar manier van lesgeven. Zij is een musicienne van complete integriteit en zeer betrokken bij de ontwikkeling van haar studenten, ook waar het zaken van persoonlijke aard betreft. Vooral in de latere jaren, toen ik te kampen had met persoonlijke problemen, moedigde ze me aan door te vechten.'

Music for Kids

Herinnert u zich hoogtepunten?

'Dat is lastig, omdat zij als een ouder was met wie ik bij wijze van spreken heb leren lopen. Maar er zijn natuurlijk momenten die me helder voor de geest staan. Zo zal ik niet de diepgaande en persoonlijke les vergeten toen we aan Janačeks *Pianosonate* werkten. We spraken over de dood en wat dit betekent, en onvergetelijk was ook haar inspirerende les over Liszts *Sonetto 123 del Petrarca* en haar prachtige klank. Mijn oren weten nu nog hoe haar opening van het middendeel van Beethovens *Derde pianoconcert* klonk.'

Helen Krizos heeft naam gemaakt met haar *Music for Kids*, een programma voor kinderen van 3 tot 8 jaar.

'Dit heb ik nooit gezien helaas, maar ze is wijd en zijd bekend om haar grote kennis van methodes, waaronder die van Orff en Dalcroze. Ook daarin is zij vindingrijk en toont zij een grote verbeeldingskracht.'

Geeft u nu ook aan tieners les?

'In Londen heb ik op de Trinity Laban Conservatoire in Greenwich een klas met studenten van elf tot achttien jaar. Ik geef er les sinds 2011. Mijn klas maakt deel uit van het Junior department van Trinity Laban voor studenten van 10–18 jaar. Ik heb er jaarlijks acht onder mijn hoede.'

Mijn manier van lesgeven komt overeen met die van Helen Krizos. Ook ik ben veeleisend en verwacht van de studenten dat ze zich eerst helemaal met de muziek vereenzelvigen alvorens haar uitvoeren. Ik sta op de kwaliteit van de klank en let scherp op fysieke vrijheid en flexibiliteit. Daarnaast probeer ik mijn studenten te helpen bij het bouwen en verfijnen

van gereedschap om hun eigen problemen op te lossen, de principes over klank en pianotechniek te kunnen uitleggen. Ik moedig ze aan zichzelf op te nemen en te beluisteren en zo hun eigen muzikale relatie op te bouwen met elk stuk dat ze spelen.'

Richard Goode

Menig pianist droomt ervan juist bij Richard Goode te studeren, maar verder dan deelnemen aan zijn master classes komen de meesten niet. U wel. Hoe is dit zo gekomen?

'Ik was een nieuwsgierige muziekstudent. Daarom luisterde ik naar talrijke opnamen en zag master classes 'live' en op video. Ik herinner mij de eerste keer dat ik een opname hoorde van Richard Goode in Mozarts *Pianoconcert KV 466*. Het was een openbaring. Het totale besef van stijl verwonderde me en de prachtige natuurlijkheid van de frasering – vooral de warmte en menselijkheid in zijn spel.'

'Een paar jaar later was ik in New York toehoorder bij een master class van hem. Ik vond hem zo inspirerend, eerlijk en bescheiden te midden van muziek. Vervolgens zeurde ik bij Helen Krizos om Richard Goode voor een master class in Manchester uit te nodigen. Hij kwam in 2005. Ik had het geluk dat ik voor deelname werd geselecteerd en was overgelukkig toen hij zei dat hij zich in mijn vertolking van Brahms' *Fantasiën opus 116* kon vinden. Hij vond ook dat ik zijn suggesties gauw realiseerde. Een paar maanden later mocht ik bij hem in

Richard Goode

New York aan de Mannes College of Music studeren. Vier jaar ben ik bij hem geweest.'

Zou u kunnen vertellen wat u van Richard Goode leerde?

'Dat is niet eenvoudig samen te vatten. New York was in die jaren voor mij een transformerende ervaring in veel opzichten. Een belangrijk aspect is Goode's benadering van klank.

'Het klinkt te veel als een piano', luidde zijn commentaar wel vaker. Daarmee joeg hij me op de kast. Wilde hij mijn voorstelling van orkestrale kleuren, sonoriteiten en balanceren op de piano ter discussie stellen? Zijn benadering van frasering en articulatie is heel bijzonder, zijn raad daarbij: vermijd wat voor de hand ligt en ook het algemene, alleen dan is natuurlijkheid en vocale kwaliteit te vinden.'

'Mijn jaren in New York vormden een oprechte zoektocht naar de kern van de waarheid en de identiteit van muziek. Dit wordt bereikt door iedere partituur heel grondig te lezen en zo de diepere betekenis van onder meer de tempi te vatten. Richards nederigheid is zo ontroerend. Ik herinner me nog goed wat hij me zei toen ik een pianoconcert van Beethoven voorspeelde. 'Ik speelde dit twintig jaar op deze manier, maar ik ben van gedachten veranderd', antwoordde hij om vervolgens zijn overwegingen uiteen te zetten. Ik begreep het, je relatie met deze grote werken is een voortdurende zoektocht, een levende relatie die evolueert. Dit is misschien wel het belangrijkste dat ik van hem heb meegekregen.'

'In mijn eerste jaar bij Richard was hij artist-in-residence van de *Carnegie Hall Perspectives series*. Ik hoorde hem in twaalf buitengewone concerten: pianoconcerten, solorecitals, kamermuziek en liederen. Daaronder Janačeks liederencyclus *Dagboek van een iemand die verdwenen is* (voor tenor, alt, drie vrouwenstemmen en piano), Bartóks *Derde pianoconcert*, Schönbergs liederencyclus *Das Buch der hängenden Gärten*, pianoconcerten van Mozart en Beethoven, de late *Pianosonates* van Beethoven. Deze concerten zal ik niet vergeten.'

Pianisten van naam en faam leggen zich tegenwoordig wel vaker toe op de fortepiano.

Overweegt u dit ook?

'De fortepiano? Privé wel, als ik de kans krijg. Ik vind het heerlijk leerzaam en plezierig, en je wordt je ervan bewust hoezeer deze instrumenten destijds de grenzen zetten bij het componeren. Het is ook heel leerzaam om de mogelijkheden van klanken en kleuren in alle registers te onderzoeken. Ik voel me nog niet voldoende thuis op een fortepiano om ermee in het openbaar op te treden en ik heb ook het gevoel dat deze instrumenten een zaal

en een akoestiek van passend formaat en aard vereisen. Maar ik heb heel veel respect en bewondering voor degenen die carrière hebben gemaakt met het bespelen van fortepiano's.'

—
info
www.samarmstrongpianist.com